

פרשת פינחס התשפ"ב

הרב ארי דוד

קאהן

ari.kahn@biu.ac.il

1. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק א - ז

(א) ותקרבה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחסלה ומלכה ותרצה: (ב) ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל-העדה פתח אהל-מועד לאמר: (ג) אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים עליה בעדת-קרח פי-בחסאי מת ובנים לא-היו לו: (ד) למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתנו כי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו: (ה) ויקרב משה את-משפטן לפני ה': (ו) ויאמר ה' אל-משה לאמר: (ז) כן בנות צלפחד דברת נתן נתן להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את-נחלת אביהן להן:

2. ספרי זוטא (הורוביץ) במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק א

ולמדך באיזה שעה עמדו לפני משה בשעה שאמרו ישראל למשה נתנה ראש ונשובה מצרימה (במדבר יד ד) אמר להן משה והלא כל ישראל מבקשין לחזור למצרים ואתנה מבקשות נחלה בארץ אמרו יודעות אנו שסוף כל ישראל להחזיק בארץ שנאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך אל תהי קורא כן אלא הפרו תורתך עת לעשות לה' ... ד"א ותקרבה בנות צלפחד בן חפר והלא ידוע שמנשה בן יוסף ומה ראה לשפוען כאן אלא כל מלך כשר שהיה עומד היו רואין מי שאבותיו כשרין ותולין אותו בו...

3. מדרש תנחומא, פנחס ז'

ותקרבה בנות צלפחד. אותו הדור הנשים היו גודרות מה שאנשים פורצין. שכן את מוצא שאמר להם אהרן, פרקו נזמי הדב (שמות לב, ב), ולא רצו הנשים ומחו בבעליהן, שנאמר: ויתפרקו כל העם וגו' (שם פסוק ג), והנשים לא נשתתפו במעשה העגל. וכן במרגלים שהוציאו דבה, וישבו וילינו עליו (במדבר יד, לו). ועליהם נגזרה גזרה, שאמרו, לא נוכל לעלות אל העם (שם יג, לא). אבל הנשים לא היו עמהם בעצה, שהרי כתיב למעלה מן הענין, כי אמר ה' להם מות ימותו במדבר ו לא נותר מהם איש וגו' (שם כו, סה), איש ולא אשה, על מה שלא רצו להכנס לארץ. אבל הנשים, קרבו עצמן לבקש נחלה. ותקרבה בנות צלפחד. ולכך נכתבה פרשה זו סמוך למיתת מרים, שמשם פרצו האנשים וגדרו הנשים. דבר אחר, ותקרבה בנות צלפחד וגו', גדלה להם וגדלה לאביהם, גדלה למכיר וגדלה למנשה, וגדלה ליוסף, שכן יצאו ממנו נשים חכמות צדקניות. ומה חכמתן, שלפי שעה דברו, שהיה משה עוסק בפרשת נחלות, שנאמר: לאלה תחלק הארץ. אמרו לו: אם כבן אנו, נירש כבן. ואם לאו, תתיבם אמנו. מיד, ויקרב משה את משפטן. צדקניות היו, שלא נשאו אלא להגון להם. ולמה זמנו למשה באחרונה. שלא יראה משה עצמו שפרש מן האשה ארבעים שנה, הודיעו הקדוש ברוך הוא באלו לומר, הרי הנשים שלא נצטוו, ישבו ארבעים שנה עד שנשאו להגון להם.

4. רש"י במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק א

למה נאמר? והלא כבר נאמר בן מנשה, אלא לומר לך, יוסף חבב את הארץ, שנאמר "והעלתם את עצמתיו" וגו' (בראשית נ') ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר תנה לנו אחזה, ולמדך שהיו כלם צדיקים, שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופירט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבת, הרי זה צדיק בן צדיק, ואם יחסו לגנאי, כגון "בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע" (מלכים ב כ"ה), בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו:

וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח. זֶה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב: הַנְּנִי שְׁלַח מְלָאכִי וּפְנֵה וְגו' (מלאכי ג, א). בֹּא וּרְאֵה, כָּל צְרוּת שְׁאֵרַע לְיוֹסֵף, אֵרַע לְצִיּוֹן. בְּיוֹסֵף כְּתִיב: וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף. בְּצִיּוֹן כְּתִיב: ה' שְׁעָרֵי צִיּוֹן (תהלים פז, ב). בְּיוֹסֵף כְּתִיב: וַיִּשְׁנָאוּ אוֹתוֹ. בְּצִיּוֹן, נִתְּנָה עָלַי בְּקוּלָה עַל כֵּן שְׁנֵאתִיהָ (ירמיה יב, ח). בְּיוֹסֵף, וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֻמִּים אֲלֻמִּים. בְּצִיּוֹן, בֹּא וּבֵא בְרֵנָה נִשְׂא אֲלֻמֵּינוּ (תהלים קטו, ו). בְּיוֹסֵף, הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ. בְּצִיּוֹן, אֹמַר לְצִיּוֹן מֶלֶךְ אֱלֹהֶיךָ (ישעיה נב, ז). בְּיוֹסֵף, וַיִּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם, בְּצִיּוֹן, בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים (תהלים קכו, א). בְּיוֹסֵף, הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְגו'. בְּצִיּוֹן, אֲפִים אֲרָץ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ (ישעיה מט, כג). בְּיוֹסֵף, וַיִּקְנָאוּ בּוֹ אַחֵיו. בְּצִיּוֹן, קִנְאֵתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוּלָה (זכריה ח, ב). בְּיוֹסֵף, לָךְ נָא רְאֵה אֶת שְׁלוֹם אַחֶיךָ. בְּצִיּוֹן, וְדַרְשׁוּ אֶת שְׁלוֹם הָעִיר (ירמיה כט, ז). בְּיוֹסֵף, וַיִּרְאוּ אוֹתוֹ מֵרַחֵק. בְּצִיּוֹן, זָכְרוּ מֵרַחֵק אֶת ה' (ירמיה נא, ו). בְּיוֹסֵף, וַיִּתְנַפְּלוּ אוֹתוֹ. בְּצִיּוֹן, עַל עַמְךָ יַעֲרִימוּ טוֹד (תהלים פג, ד). בְּיוֹסֵף, וַיִּפְשִׁטוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפְּסִים. בְּצִיּוֹן, וְהַפְּשִׁטוּךְ אֶת בְּגָדֶיךָ (יחזקאל כג, כו). בְּיוֹסֵף, וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַבְּרָה. בְּצִיּוֹן, צָמְתוּ בְּבוֹר חַי' (איכה ג, נג). בְּיוֹסֵף, וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם. בְּצִיּוֹן, וּבְבוֹר אֵין מַיִם כִּי אִם טֵיט (ירמיה לח, ו). בְּיוֹסֵף, וַיִּשְׁבּוּ לְאֹכֵל לֶחֶם. בְּצִיּוֹן, אֲשׁוּר לִשְׁבַע לֶחֶם (איכה ה, ו). בְּיוֹסֵף, וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף. בְּצִיּוֹן, וַיִּמְשְׁכוּ אֶת יְרֵמְיָהוּ בְּחַבְלִים וַיַּעֲלוּ אוֹתוֹ מִן הַבּוֹר (ירמיה לח, יג). בְּיוֹסֵף, וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׁמֹלְתּוֹ. בְּצִיּוֹן, לְבָכִי וּמִסְפֹּד (ישעיה כב, יב). בְּיוֹסֵף, וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם. וּבְצִיּוֹן, אֵל תֵּאֲצִוּ לְנַחֲמֵנִי (ישעיה כב, ד). בְּיוֹסֵף, וְהַמְדַּנִּים מְכָרוּ אוֹתוֹ אֶל מִצְרַיִם. וּבְצִיּוֹן, וּבְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם מְכָרְתֶם לְבְנֵי הַיּוֹנִים (יואל ד, ו). וְזֶה שְׁאֵרַע לְיוֹסֵף טוֹבוֹת, אֵרַע לְצִיּוֹן טוֹבוֹת. בְּיוֹסֵף, וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיְפֵה מְרָאָה. וּצִיּוֹן, יָפֵה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ (תהלים מח, ג). בְּיוֹסֵף, אֵינְנוּ גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי. בְּצִיּוֹן, גְדוֹל יְהִי כְבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה (חגי ב, ט). בְּיוֹסֵף, וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף. בְּצִיּוֹן, וְהָיָה עֵינִי וְלִבִּי שֵׁם (דְּהַ"ב ז, טז). בְּיוֹסֵף, וַיֵּט אֱלֹהֵי חֶסֶד. וּבְצִיּוֹן, זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד (ירמיה ב, ב). בְּיוֹסֵף, וַיִּגְלַח וַיִּחְלַף שְׁמֹלְתּוֹ. וּבְצִיּוֹן, אִם רַחֵץ אֲדַנִּי אֶת צֵאת בְּנוֹת צִיּוֹן (ישעיה ד, ט). בְּיוֹסֵף, רַק הַכֶּסֶף אֲגַדֵּל מִמֶּךָ. וּבְצִיּוֹן, בְּעֵת הַהִיא יִקְרָאוּ לְיְרוּשָׁלַיִם כֶּסֶף ה' (ירמיה ג, יז). בְּיוֹסֵף כְּתִיב: וַיִּלְבַּשׂ אוֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ. וּבְצִיּוֹן, עוֹרֵי לְבָשֵׁי עֵרֶךְ צִיּוֹן לְבָשֵׁי בְּגָדֵי תִפְאָרְתְךָ (ישעיה נב, א). בְּיוֹסֵף כְּתִיב: וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו. וּבְצִיּוֹן הַנְּנִי שְׁלַח מְלָאכִי (מלאכי ג, א).

6. במדבר (פרשת פינחס) פרק כו

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה פ וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֶעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר: (ב) שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבְּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יֹצֵא צֶבָא בְּיִשְׂרָאֵל: ... (ה) רֹאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רֹאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפִלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפִּלְאִי: (ו) לְחֻצְרֵן מִשְׁפַּחַת הַחֲצֻרֹנִי לְכַרְמֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי: (ז) אֶלֶה מִשְׁפַּחַת הָרֹאוּבֵנִי וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: (ח) וּבְנֵי פִלּוּא אֱלִיאָב: (ט) וּבְנֵי אֱלִיאָב נִמּוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הַוָּאֲדָתָן וְאַבִּירָם קִרְיָאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן בְּעֵדֶת-קִרְחַן בְּהַצְתָּם עַל-ה': (י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתַּבְלַע אוֹתָם וְאֶת-קִרְחַן בְּמוֹת הָעֵדָה בְּאֹכֵל הָאֵשׁ אֶת חֲמֻשִׁים וּמֵאֵתִים אִישׁ וַיְהִי לְנֶס: (יא) וּבְנֵי-קִרְחַן לֹא-מָתוּ: ...

(כח) בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם מְנַשֶּׁה וְאַפְרָיִם: (כט) בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמִכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמִּכִּירִי וּמְכִיר הוֹלִיד אֶת-גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: (ל) אֶלֶה בְנֵי גִלְעָד אֵיעָזָר מִשְׁפַּחַת הָאֵיעָזָרִי לְחֻלְק מִשְׁפַּחַת הַחֻלְקִי: (לא) וְאַשְׁרַיָּאל מִשְׁפַּחַת הָאֲשְׁרַיָּאֵלִי וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: (לב) וְשִׁמְדָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֹפְרִי מִשְׁפַּחַת הַחֹפְרִי: (לג) וְצִלְפַּחַד בֶּן-חֹפְרִי לֹא-הָיוּ לוֹ בְּנִים כִּי אִם-בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפַּחַד מַחֲלָה וְנָעָה חֲגִלָה מְלָכָה וְתַרְצָה: (לד) אֶלֶה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמֻשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (לה) אֶלֶה בְנֵי-אַפְרָיִם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוֹתֵלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתִלְחִי לְבָכָר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: (לו) וְאַלֶּה בְנֵי שׁוֹתֵלַח לְעֶרְן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: (לז) אֶלֶה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אַפְרָיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמֻשׁ מֵאוֹת אֶלֶה בְנֵי-יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחְתָּם: (לח) אֶלֶה פְקֻדֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פְּקְדוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יַרְחוֹ: (לט) וּבְאֶלֶה לֹא-הָיָה אִישׁ מִפְּקֻדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פְּקְדוּ אוֹתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר סִינַי: (ס) כִּי-אָמַר ה' לָהֶם מוֹת יִמְתּוּ בְּמִדְבַר וְלֹא-נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֵה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:

7. בעל הטורים במדבר (פרשת פינחס) פרק כו פסוק לה

אלה בני אפרים. בבני אפרים כתיב אלה, על שם אלה אלהיך ישראל (שמות לב ד) שיצא ירבעם ממנו שעשה שני עגלים (מ"א יב כח). ולכן כתיב גם כן אלה בבני דן (פסוק מב) על שם ויתן את האחד בדן (שם שם כט): (פס"ז):

8. במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק ה - יא

(ה) לְמִטָּה שִׁמְעוֹן שָׁפֵט בֶּן-חֹרֵי: (ו) לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה: (ז) לְמִטָּה יִשָּׁשָׁר יֶגְאֵל בֶּן-יֹסֵף: (ח) לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּן-נוֹן: (ט) לְמִטָּה בְנִימִן פְּלִטִי בֶן-רְפּוּא: (י) לְמִטָּה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן-סוּדִי: (יא) לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶן-סוּסִי:

9. במדבר (פרשת בהעלותך) פרק י פסוק יד - כז

(יד) וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי-יְהוּדָה לְצַבְאֹתָם וְעַל-צַבָּא נַחֲשׁוֹן בֶּן-עֲמִינָדָב: (טו) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי יִשָּׁשָׁר נַתְנָאֵל בֶּן-צֹעֵר: (טז) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֶן: (יז) וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ בְנֵי-גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי נִשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן: ס (יח) וְנָסַע דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצַבְאֹתָם וְעַל-צַבָּא אֱלִיצוּר בֶּן-שִׁדְיָאוּר: (יט) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיאֵל בֶּן-צוּרִישָׁדִי: (כ) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי-גָד אֱלִיסָף בֶּן-דְּעוּאֵל: (כא) וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נִשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהִקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בָּאָם: ס (כב) וְנָסַע דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצַבְאֹתָם וְעַל-צַבָּא אֱלִישַׁמַּע בֶּן-עֲמִיָּהוּד: (כג) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמִלְיָאֵל בֶּן-פְּדֵהצוּר: (כד) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן-גְּדֵעוֹנִי: ס (כה) וְנָסַע דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאֶסָף לְכָל-הַמַּחֲנֵה לְצַבְאֹתָם וְעַל-צַבָּא אַחִיעֶזֶר בֶּן-עֲמִישָׁדִי: (כו) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי אֲשֵׁר פֶּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן: (כז) וְעַל-צַבָּא מִטָּה בְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:

דן אשר נפתלי

יהודה	אפרים
יששכר	מנשה
זבולון	בנימין

ראובן שמעון גד

10. בראשית (פרשת ויחי) פרק מח פסוק כא - כב

(כא) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יֹסֵף הִנֵּה אֲנִי מֵת וְהִיָּה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהִשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם: (כב) וַאֲנִי נֹתֵתִי לְךָ שָׂכָם אֶחָד עַל-אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֵרִי בְּחַרְבִי וּבִקְשָׁתִי: פ

11. יהושע פרק כד פסוק לב

וְאֶת-עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר-הֶעֱלָו בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְּשָׂכָם בַּחֲלֻקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי-חַמּוֹר אֲבִי-שָׂכָם בְּמֵאָה קִשְׁיָטָה וַיְהִיו לְבְנֵי-יֹסֵף לְנַחֲלָה:

12. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יג עמוד א

וְכָל אוֹתָן שָׁנִים שָׁהִיו יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, הָיָה אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף וְאֲרוֹן שֶׁל שְׂכִינָה מְהֻלְכִין זֶה עִם זֶה, וְהָיוּ עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים אוֹמְרִים, מַה טֵּיבָן שֶׁל שְׁנֵי אֲרוֹנוֹת הַלָּלוּ? אָמְרוּ, אֶחָד שֶׁל מֵת וְאֶחָד שֶׁל שְׂכִינָה. אָמְרוּ, וְכִי דָרְפוּ שֶׁל מֵת לְהֵלֵךְ עִם שְׂכִינָה?! אָמְרוּ, דִּף יֵג עֲמוּד בִּקְיָם זֶה כָּל מַה שְׂכָתוֹב בְּזֶה. וְאִי לֹא אֵיעִסִיק בֵּיה מִשָּׂה, לֹא הוּוּ מֵיעִסְקִי בֵּיה יִשְׂרָאֵל?! וְהִכְתִּיב, (יהושע כד) "וְאֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלָו בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בְּשָׂכָם". וְתוֹ, אִי לֹא אֵיעִסְקוּ בֵּיה יִשְׂרָאֵל, בְּנֵיו לֹא הוּוּ מֵיעִסְקִי בֵּיה, וְהִכְתִּיב, (שם) "וַיְהִיו לְבְנֵי יוֹסֵף לְנַחֲלָה"? אָמְרוּ, הִנִּיחוּ לוֹ, כְּבוֹדוֹ בְּמִרְבֵּי יוֹתֵר מִבְּמוֹעֵטִים. וְתוֹ אָמְרוּ, הִנִּיחוּ לוֹ, כְּבוֹדוֹ בְּגְדוּלִים יוֹתֵר מִבְּקֻטְנִים. "קָבְרוּ בְּשָׂכָם", מֵאִי שָׁנָא בְּשָׂכָם? אָמַר רַבִּי חֲמַא בַּר חֲנִינְא, מִשָּׂכָם גְּנָבוּהוּ, וְלִשָּׂכָם נַחְזִיר אֲבָדָה. (ולשכמ נחזיר אבידתו)

13. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קב עמוד א

- תנא משום רבי יוסי, מקום מזמן לפרענות - בשכם ענו את דינה, בשכם מכרו אחיו את יוסף, בשכם נחלקה מלכות בית דוד. (שם יא) "וירבעם יצא מירושלים" וגו'

14. בראשית רבה (וילנא) (פרשת וישב) פרשה פה סימן ג

רבי יהודה בר סימון ורבי חנין בשם רבי יוחנן, כל מי שהוא מתחיל במצוה ואינו גומרה קובר את אשתו ואת בניו, ממי אתה למד מיהודה (בראשית לז, כו): ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע וגו', ה'ה לז להוליכו על כתפו אצל אביו, מה גרם לו, קבר אשתו ובניו. רב הונא בשם רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה ואחר בא וגומרה, היא נקראת על שמו של שני, הדא הוא דכתיב (יהושע כד, לב): ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל, והלוא משה העלם, שנאמר (שמות יג, יט): ויקח משה את עצמות יוסף עמו, אלא לפי שנגזר עליו שלא יכנס לארץ ואלו נטפלו בהם, לפיכך נקראת על שמם. ואת עצמות יוסף וגו', מושלים אותו למה הדבר דומה לליסטים שנכנסו למרתף אחד של יין, נטלו קנקן אחד ושתי, הציץ עליהם בעל המרתף אמר להם יערב לכם יבשם לכם ומתק לכם, שתיתם את היין החזירו את הקנקן למקומה. כך אמר הקדוש ברוך הוא לשבטים מכתתם את יוסף החזירו עצמותיו למקומן. דבר אחר, אמר להם יוסף למקום שגנבתוני שם תחזירוני, (בראשית לז, יג): הלוא אחיך רעים בשכם, כן עשו בני ישראל, שנאמר (יהושע כד, לב): ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם.

15. דברים רבה (וילנא) (פרשת ואתחנן) פרשה ב סימן ח

דבר אחר, אמר רבי לוי אמר לפניו רבוננו של עולם עצמותיו של יוסף נכנסו לארץ, ואני איני נכנס לארץ. אמר לו הקדוש ברוך הוא מי שהודה בארצו נקבר בארצו ומי שלא הודה בארצו אינו נקבר בארצו, יוסף הודה בארצו, מנין, גברתו אומרת (בראשית לט, יד): ראו הביא לנו איש עברי וגו' ולא כפר, אלא (בראשית מ, טו): גנב גנבתי מארץ העברים, נקבר בארצו, מנין, שנאמר (יהושע כד, לב): ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם, את שלא הודית בארצך אין אתה נקבר בארצך, כיצד בנות יתרו אומרות (שמות ב, יט): איש מצרי הצילנו מיד הרעים, והוא שומע ושותק, לפיכך לא נקבר בארצו.

16. דברים (פרשת וזאת הברכה) פרק לד פסוק ה - ו

(ה) וימת שם משה עבד-ה' בארץ מואב על-פי ה': (ו) ויקבר אתו בג' בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את-קברתו עד היום הזה:

17. רש"י בראשית (פרשת ויחי) פרק מח פסוק כב

כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם נתכנסו כל סביבותיהם להזדוג להם, וחרג יעקב כלי מלחמה פנגדן; דבר אחר שכם אחדהוא הבכורה, שיטלו בניו שני חלקים, ושכם לשון חלק הוא, והרבה יש לו דומים במקרא כי תשיתמו שכם (תהילים כ"א) – תשית שונאי לפני לחלקים; אחלקה שכם (שם ס'), דרך ירחחו שכם (הושע ו') – איש חלקו; לעבדו שכם אחד (צפניה ג):

אשר לקחתי מיד האמורי - מיד עשו, שעשה מעשה אמורי. דבר אחר שהיה צד אביו באמרי פיו:

בחרבי ובקשתי - היא חכמתו ותפלתו:

18. תורת חיים מסכת בבא בתרא דף קכג עמוד א

ואומר ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך. והיינו הבכורה דאשר לקחתי מיד האמורי היא הבכורה שלקח יעקב מעשו ולא דאזתה הבכורה נתן ליוסף דמה ענין בכורה זו לבכורה זו אלא פירושא בעלמא קמפרש ליה דחלק אחד שנתתי לך הוא הדבר שלקחתי מיד עשו כלומר הבכורה מיהו מדלא קאמר בהדיא והיא הבכורה משמע קצת דהא בהא תליא ויש לפרש דבכורת יוסף נמשך מבכורת עשו לפי שעל ידי שקנה יעקב את הבכורה מעשו זכו ישראל שהרג הקדוש ברוך הוא בכורי מצרים דכתיב כה אמר ה' בני בכורי ישראל וגו' ותמאן לשלחו הנה אני הורג את בנך בכורך ואיתא במדרש בני בכורי ישראל כאן חתם הקדוש ברוך הוא על

מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשו משמע דהא בהא תליא לפי שישראל בנו בכורו יתברך הוא על ידי הבכורה שקנה יעקב מעשו לכך התרה בו שאם לא ישלח בנו בכורו יהרוג את בנו בכורו מדה במדה ועל ידי מכת בכורות קדש הקדוש ברוך הוא את כל בכורי ישראל לעבוד עבודה ולהקריב קרבנות שנאמר כי לי כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכותי כל בכור וגו' ולפי שחטאו בעגל נבחרו שבט לוי תחתיהם לעבוד עבודתו יתברך שנאמר קח את הלויים תחת כל בכור ועל ידי שהבדיל הקדוש ברוך הוא את שבט לוי לעבוד עבודת אהל מועד ולהקריב קרבנות לכך זכו לאכול משלחן גבוה תרומות ומעשרות ולא נטלו חלק בארץ שנאמר לא יהיה לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי ה' ונחלתו יאכלון ולא היו נמנין בכלל שאר שבטים לא נחלה ולא בחנוכת הנשיאים ובדגלים כי שבט לוי חנו באמצע המחנה סביב המשכן נמצא כי על ידי שלקח יעקב את הבכורה מעשו נמשך הדבר שהפריש הקדוש ברוך הוא אחד מן השבטים שלא יהיה בכלל שנים עשר שבטי ישראל, וצריכין להיות במספר שנים עשר מזלות ברקיע ולכך הוצרך אחד מן השבטים ליחלק והיינו דקאמר ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי כי על ידי שלקחתי את הבכורה מעשו זכיתי להיות אחד משבטי ליחלק ועתה אותה המתנה אני נותן לך.

19. שמות רבה (וילנא) (פרשת שמות) פרשה ה סימן ז

וְאֲנִי אֲחִזֵּק אֶת לְבֹ, כְּדֵי לְפָרַע דִּינָם מֵהֶם. וְאִמְרַתְּ אֶל פְּרָעָה כֹּה אָמַר ה' בְּנֵי וְגו', גְּלַה לֹו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַח יִשְׁלַח פְּרָעָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַד מִכַּת בְּכוֹרִים, וְלִכְךָ לֹא הֶצְרַךְ הַפְּתוּב לְפָרְסָם לֹו בְּסוּף. מֵהוּ בְּנֵי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, עַל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אָמַר, שְׁקֵנָה הַבְּכוֹרָה כְּדֵי שְׂיוּכַל לְעַבֵּד לְמָקוֹם. וְאִמְרַתְּ אֵלָיו: שְׁלַח אֶת בְּנֵי וְיַעֲבֹדְנִי, אָמַר לֹו אִם אֲתָה מוֹנֵעַ מִמֶּנִּי בְּנֵי בְּכוֹרֵי מִלְּעַבְדִּנִי, אֲנִי אֲמַנֵּעַ מִמֶּךָ בְּנֶךָ בְּכוֹרְךָ מִלְּעַבְדְּךָ, שְׂאֲנִי אֶהְרַג אֶת כָּלְךָ.

20. רש"י דברים (פרשת וזאת הברכה) פרק לג פסוק יז

בכור שורו- יש בכור שהוא לשון גדלה ומלכות, שנאמר "אף אני בכור אתנהו" (תהילים פ"ט), וכן "בני בכרי ישראל" (שמות ד' מלך היוצא ממנו, והוא יהושע שכחו קשה כשור לכבש כמה מלכים:

21. תורת חיים מסכת חולין דף צב עמוד א

ואגב אורחא נראה לפרש דלכך בשעה שיצאו ישראל ממצרים בא עמלק להלחם עמהם ולא שום עובדי כוכבים כי נפל עליהם פחד לפי שבשעה שיצאו ישראל ממצרים חתם הקדוש ברוך הוא על מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשו דלכך קראם אז בני בכורי ישראל כדאיתא במדרש והענין הוא כי ישראל ראשית אונן של הקדוש ברוך הוא הן שבשעה שבא להראות את כח מעשיו לבראת את העולם העלה את ישראל בראשית מחשבתו וע"י כן ברא העולם ומלואו כמ"ש בראשית ברא אלהים בשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו והכי איתא בהדיא בתרגום שיר השירים גבי אחזו לנו שועלים דעמלק לא בא להלחם אלא בשביל הבכורה והברכה ז"ל בתר דעברו ית ימא אתא עליהון עמלק רשיעא די נטר להון דבבו על עיסק בכרותא ובורכתא די שקל יעקב אבונא מן עשו. ובהכי ניחא מה שאמר משה ליהושע צא והלחם בעמלק ולא יצא הוא עצמו לפי שאמר משה בלבו הריני מעמיד נגדו להלחם מי שירש בכורתו של יעקב אשר לקח מיד עשו כדי שיגין עליו זכותו של יעקב בעל הבכורה לפי שהבכורה אשר לקח יעקב מעשו נתנה ליוסף בנו שנאמר ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי ויהושע זכה לבכורתו של יוסף שנאמר בכור שורו הדר לו ופירש רש"י ז"ל מלך היוצא ממנו והוא יהושע שורו שכחו קשה כשור לכבוש כמה מלכים הרי יהושע נקרא בכורו של יוסף. וכיון שהבכורה באה ליעקב מן הדין והקב"ה הסכים על ידו לכך נצחו יהושע לעמלק.

22. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק יב - כג

(יב) ויאמר ה' אל-משה עלה אל-הר העברים הזה וראה את-הארץ אשר נתתי לבני ישראל: (יג) וראיתה אתה ונאספת אל-עמיך גם-אתה כאשר נאסף אהרן אחיך: (יד) כאשר מריתם פי במדבר-צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מריבת קדש מדבר-צן: פ (טו) וידבר משה אל-ה' לאמר: (טז) יפקד ה' אלהי הרוחות לכל-בשר איש על-העדה: (יז) אשר-יצא לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין-להם רעה: (יח) ויאמר ה' אל-משה קח-לך את-יהושע בן-נון איש אשר-רוח בו וסמכת את-ידך עליו: (יט) והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל-העדה וצויתו אתו לעיניהם: (כ) ונתתה מהודך עליו

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (כא) וּלְפָנַי אֲלַעֲזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֵד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפֵּט הָאוּרִים לְפָנַי ה' עַל־פִּי יֵצְאוּ וְעַל־פִּי יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה: (כב) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לְפָנַי אֲלַעֲזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנַי כָּל־הָעֵדָה: (כג) וַיִּסְמַךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד־מֹשֶׁה: פ

23. רש"י במדבר (פרשת נשא) פרק ז פסוק כב

(כב) שער עזים - לכפר על מכירת יוסף, שנאמר בו (שם לז, לא) וישחטו שער עזים:

24. רש"י במדבר (פרשת פינחס) פרק כה פסוק יא

(יא) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן - לפי שהיה השבטים מבזים אותו — הראיתם בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לע"ז והרג נשיא שבט מִיִּשְׂרָאֵל? לְפִיכָךְ בָּא הַכְּתוּב וַיַּחֲסוּ אַחַר אֶהֱרֹן (סנהדרין פ"ב):

25. גור אריה במדבר (פרשת פינחס) פרק כה פסוק יא

אבי אמו עגלים לעבודה זרה. הך "אבי אמו" לאו דוקא, דהא בסוטה בפרק אלו נאמרין (מג.) מיבעיא אי אבוא דאימיה מיתרו, ואימיה דאימיה מיוסף, או איפכא. ועוד, גבי פנחס אמרו (סיפרי להלן לא, ו) מפני מה הלך פנחס לנקום נקמת מדין, שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו. ואם כן אבי אמו מיוסף היה. אלא פירושו, 'אבי אמו' או 'אבי אמו', דגם אבי אמו נקרא 'אבי אמו', כדכתיב (שמות ב, יח) "ותבואנה אל רעואל אביהן":

26. רש"י במדבר (פרשת מטות) פרק לא פסוק ו

אותם ואת פינחס - מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כלם (ספרי); ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר? אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה, שהרג כזבי בת צור, יגמר; ד"א — שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו, שנאמר "והמדנים מכרו אתו" (בראשית ל"ז); ומנין שהיתה אמו של פינחס משל יוסף? שנאמר "מבנות פוטיאל" (שמות ו') — מזרע יתרו שפטם עגלים לע"ז, ומזרע יוסף שפטם ביצרו (סוטה מ"ג); דבר אחר — שהיה משוח מלחמה (שם):

27. גור אריה במדבר (פרשת מטות) פרק לא פסוק ו

שהלך לנקום נקמת יוסף. נראה לי שאין כוונת המדרש הזה (סוטה מג.) שפנחס זכר להם מה שעשו מדין ליוסף (בראשית לז, לו), כי גם אהבתם גם שנאתם כבר אבדה (קהלת ט, ו), ואין זכר להם. אלא כך פירושו, כי אחר שראה משה שמכירת יוסף על ידי מדינים, ראה שמדינים מתנגדים היו ליוסף, שאילו לא כן - לא היה מתגלגל על ידי מדינים מכירתו של יוסף, כי אין מגלגלין חובה לאדם אלא על ידי מי שהוא מתנגד לו, ועל ידו בא לו חובה. והיה יוסף היפך למדין; זה היה גדור מאוד בערוה, ומדינים הפקירו נשותיהן ובנותיהן בשביל ערוה כדי לזנות (לעיל כה, יח). והיינו דקאמר (רש"י) 'מזרע יוסף שפטם ביצרו'. ומאחר שהוא פטפט ביצרו, הוא היפך למדין. ויקבלו הם חובה שלהם על ידי פנחס, שהוא מזרעו של יוסף, שהיה גדור בערוה, היפך למדינים:

28. במדבר (פרשת בלק) פרק כב פסוק ד

ויאמר מואב אל־זקני מדין עתה ילחכו את־כל־סביבתינו כל־חך השור את ירק השדה ובלק בן־צפור מלך למואב בעת ההוא:

29. דברים (פרשת וזאת הברכה) פרק לג פסוק יג - יז

(יג) וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרַכְתָּ ה' אֶרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטֵּל וּמִתְהוֹם רִבְצַת תַּחַת: (יד) וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גְּרֵשׁ יְרֵחִים: (טו) וּמִרֹאשׁ הַר־יַקְדָּם וּמִמֶּגֶד גְּבֻעוֹת עוֹלָם: (טז) וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֵאָה וּרְצוֹן שְׁכֵנֵי סִנְהַתְּבוּאָתָהּ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקִדְקֵד נְזִיר אַחִיו: (יז) בְּכוֹר שׁוּרֵה הָדָר לוֹ וְקִרְנֵי רֹאשׁ קִרְנָיו בָּהֶם עֲמִים יִגָּח יַחְדּוֹ אֶפְסֵי־אֶרֶץ וְהֵם רַבּוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנַשֶּׁה: ס

30. כלי יקר במדבר (פרשת בלק) פרק כב פסוק ב

ואחר כך נאמר ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל וגו' ומה ראו המדינים על ככה להתעבר על ריב לא להם אלא לפי שמצינו שפירש רש"י בפרשת מטות (במדבר לא ו) אותם ואת פנחס שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר (בראשית לז לו) והמדינים מכרו אותו לפוטיפר, ובני יוסף נקראו קהל שנאמר (שם לה יא) גוי וקהל גוים פירש רש"י קהל גוים נאמר על יוסף. וכן אמרו זקני מואב אל מדין שגם אתם יש לכם לירא מפני הקהל בני יוסף שירצו ליקח מכם נקמת יוסף בכור שור אביהם. זה שאמר עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור. כי הקהל בני יוסף בכור שור המה על כן ילחכו אותנו כשור המלחך כדי ליקח נקמת השור, וזה פירושו יקר:

31. נחל קדומים במדבר פרשת פינחס אות ב חיד"א

(ב) לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. לפי האמור שהרג זמרי שהוא עשו א"ש תמורת מלחמה שלו"ם גימטריא עשו. וגם לפי מה שהוא חלק טוב מיוסף יומתק דיוסף הוא איש שלום יסוד לזה אמר למשה רבינו ע"ה דישי בו בחינת יוסף כמ"ש הרב המקובל הח"ק מהר"ן שפירא ז"ל בדרשותיו כ"י לכן אמור אתה משה שגם אתה בחינת יוסף אמור לו לפנחס שיש לו בחינה מיסוד אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום שהוא בחינת יוסף צדיק ובהכי ניחא שהלך במלחמת מדין לנקום נקמת יוסף כי הוא מבחינת יוסף. ובס' שבלת של לקט שסידר הרמ"ז ז"ל מגורי האר"י ז"ל על הסד"ר יש ענין נחמד בענין זה ע"ש באורך:

32. ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק במדבר פרשת מטות

וזה שאמר בתנחומא הנ"ל השבת מתקדשת בחוצרותו שתיכף בכניסת השבת בתוספת שבת כתיב (בראשית א', ל"א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ונדרש (בראשית רבה ט', ה' - י"ג) על כל היפוך הטוב שאז בתוספת שבת מצא כל הבריאה חן בעיני ה' יתברך שמהכל יהיה טוב מאד. ומשום זה השבת שהוא שלמא דעילאי ותתאי כמו שמובא בזה"ק (ח"ג קע"ו ריש ע"ב) מתקדשת בתוספת שבת על ידי חוצרות שיהיו כל ישראל כאיש אחד בלב אחד. וזה הענין שבמלחמת מדין שהיה קליפתם נגד קדושת יוסף כמו שאמרנו כבר במה שנאמר כהן מדין. והיה צריך לכובשם על ידי משה רבינו ועל ידי חוצרות שזה קדושת יוסף מדת שלום. ומשום זה תלה הכתוב מיתת משה רבינו בזה כמו שנאמר אחר תאסף וגו'. וזה שאמר במדרש תנחומא הנ"ל וכשהלכו למלחמה במדין בחוצרות עשו נקמה וכו' שעיקר הנקמה היתה על ידי שנעשו כאיש אחד בלב אחד היפך קליפת מדין. ועל ידי זה עשו נקמה בהם על שהחטיאום כיון שנתברר שבשורש באמת ועמך כולם צדיקים. ורק הם היו בעוכרי נפשם. וכענין דאיתא (בראשית רבה ס"ה, ט"ו) ונשא השעיר עליו את כל עוונותם עוונות תם:

33. משך חכמה ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק טז פסוק ל

(ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם (מכל חטאתיכם) לפני ה' תטהרו....

(יכפר עליכם לטהר אתכם). "כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישורון בכל דור". הנה בכל תפילה לא נזכר "שבטי ישורון" - הלא דבר הוא! והנה אמרו יומא דף לה, דשל שחר היו בגדי הבד מובחרים משל ערב וכו' מאי "אחרים", פחותין וכו'. לפי שעבודה הראשונה חשובה היא ומכפרת, וזו אינה אלא לפנות המקום (שאין כבוד שיהיו מונחים שם, לפיכך שינה הכתוב בבגדים לפחות - רש"י). ולפי זה צריך ביאור מדוע לא מייתי הגמרא הך ברייתא דר' ישמעאל דאמר על הוצאת דשן: 'בגדים שמזג בהם כוס לרבו אל יבשל בהם קדירה לרבו', כדמביא לעיל כג, ב. ומסתברא יותר דרק על הכתונת קאי, שהכתונת היתה מובחרת בעבודת הבוקר, אבל כל שאר הבגדים היו הם הראשונים. ולכן כאשר דרשו לקמן עא, א: מה תלמוד לומר "אשר לבש" - שלבש כבר, ומזה דרשו בתורת כהנים (אחרי מות פרק ח, ז) שיהיו כלים אחרים בין הערביים, הוא עיקרו על הכתונת שנאמר בה בפרט לבישה - (פסוק ד) "כתונת בד קודש ילבש". וכיון שכל הבגדים היו אותם של שחר, לכן לא מייתי דר' ישמעאל כאן. והרמב"ם פסק כן, דרק על הכתונת קאי, יעויין שם בהלכות בית הבחירה ובמשנה למלך.

[ורבינו משה פסק דהפירוש בזבחים יח, ב: 'יש מהם למצוה, יש מהם לעכב', שבהנך בגדים שנאמר בהם "בד" ולא נאמר בהם "שש", סגי שיהא חוט אחד לבדו, ורק למצוה הוי כפול ששה. אם כן בגדי כהן גדול ביום הכיפורים שלא נאמר בהם "שש" סגי לעכב אם אין בהם רק חוט אחד. וכן בהוצאת דשן, ולהרמב"ם בהרמה, שנאמר בהם

(ויקרא ו, ג) "מדו בד ומכנסי בד", סגי גם כן אם אינם כפולים ששה. לכן אתי שפיר מה דדריש ר' דוסא: 'בא ללמד שבגדי כהן גדול כשרים לכהן הדיוט', מפני ששניהם נאמר "בד" בלא "שש". והא דבעי במה נתחנך כהן גדול ביום הכיפורים, ולא אמר בבגדים שאין חוטם כפול ששה, מפני שלמצוה בעי שיהיו כפולים ששה. ודו"ק].

ויש להבין מדוע נשתנה רק הכתונת? ובירושלמי פרק בא לו (יומא פרק ג הלכה ג): מפני מה אינו משמש בבגדי זהב? מפני הגאווה. א"ר סימון, על שם (משלי כה, ו) "אל תתהדר לפני מלך". א"ר לוי, שאין קטיגור נעשה סניגור, אתמול כתיב בהם (שמות לב, ח) "עשו להם עגל מסכה", ועכשיו עומד ומשמש בבגדי זהב? נראה דלמאן דאמר דאבנט של כהן הדיוט היה של בוע, אם כן היה ממש ככהן הדיוט, נאות טעמו דר' סימון משם "אל תתהדר" וכו'. אבל למאן דאמר אבנט של כהן הדיוט היה של כלאים, אם כן לא היה נכנס הכהן גדול כהדיוט ביום הכיפורים לפניו, וצריך טעמו דר' לוי, משום שמזכיר עון העגל.

ועליו נאמר (שמות לב, לד) "וביום פקדי ופקדתי", וכמו שאיתא בחלק (סנהדרין קב, א) 'אין לך כל דור שאינו נוטל אונקיא אחת מחטא העגל'. והנה אמרו במדרש משלי (שוחר טוב סימן א): ר' אבין אומר, בכל דור עדיין חטא של מכירת יוסף קיים. עיין שם. ונמצא, דהכפרה על האומה בכללה לפני ולפנים עדיין שם רושם החטא ממכירת יוסף. ולכן לשון של שער המשתלח משקל שתי סלעים, רמז למה שאמרו בשבת פרק קמא (י, ב): (אמר רב, לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים) שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף (יותר משאר בניו) נתקנאו בו אחיו (ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים). ולכן יתכן כי הכפרה היתה לפני ולפנים בבית הכפורת והיכל, מקום של בנימין, משום שהוא לא היה בהחטא של מכירת יוסף. ולכן לא היה בעזרה, חלקו של יהודה, כמפורש יומא דף יב, משום שאמרו ריש סנהדרין (ו, ב) המברך את הבועה הרי זה חוטא, יעוין שם. וקרוב לזה מפורש בספרי ברכה (סוף פרק יב): מפני מה זכה בנימין (שתשרה שכינה בחלקו)? לפי שכל השבטים היו במכירתו של יוסף (ובנימין לא היה, אמר הקדוש ברוך הוא) אם אני אומר (לאלו שיבנו בית הבחירה, כשהם מתפללים לפני) איני מתמלא עליהם רחמים שלא היו מרחמים על אחיהם, עכ"ל.

נמצא שאמרו "פוקד עון אבות על בנים" - כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם (סנהדרין כז, ב). וכשישראל חוטאים בדברים שבין אדם למקום, אז פוקד עליהם חטא העגל. ואם ישראל חוטאים בדברים שבין אדם לחבירו - אז פוקד עליהם חטא מכירת יוסף. ומפני טעם זה לא נכנס בחושן, ששמות השבטים חקוקים על לבו לזכרון לפני ה', והשבטים בעצמם הם הזכרון [תוספות ראש השנה כו, א]. מפני שזה יהיה קטרוג, שהם בעצמם לא ריחמו על אחיהם והיו מתנגדים ושונאים זה לזה, ולפני ולפנים עדיין חקוק חטאם בכל דור. [וזו באמת טעם רב הונא שאחרי מות הראשונים דוד ושלמה פסקה אורים ותומים, מפני שהשבטים נתחלקו לשני מלכים, ולא היו יכולים לתמוך בדבריהם, שיצטרפו שמות השבטים זה עם זה, כיון שהיו חלוקים זה עם זה ושונאים זה את זה, ודו"ק]. ולכן להורות על כפרת החטא של מכירת יוסף היה כתונת מובחרת, וכמו שאמרו זבחים פח, ב: כתונת (מכפרת) על שפיכות דמים שנאמר (בראשית לז, לא) "וישחטו שעייר עזים ויטבלו את הכתונת בדם". ודו"ק.

34. זהר מנוקד/תרגום/ חלק א דף קנט/ב

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, בְּשָׂרָה כְּתִיב פְּקִידָה, וּבְרַחֵל כְּתִיב זְכִירָה. אֲמַאי, בְּגִין דְּזָכוּר אֶתְרָשִׁים בְּיַעֲקֹב דְּאִיהּ בְּרִית שְׁלוֹם כְּדִ אֶתְעֵבִיד יוֹסֵף, וּבְמָה כְּדִ נָטַל שׁוֹר בְּהֵדִיָּה דְלֹא יִתְקִיף לְסִטְרָא אַחְרָא. וּבְגִין כְּךָ אֶתְקַרֵי יוֹסֵף בְּכוֹר, דְּהוּא שׁוֹר דְּנָטַל, בְּכוֹר שׁוֹרוֹ וְדָאי, וְהוּא שׁוֹר, שׁוֹר תָּם וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם. רַבּוֹן וְשְׁלִיט מְאִרְיָה דְּבִיתָא, דְּהוּא שׁוֹר תָּם שְׂאֵרֵי בְּגִיָּה: (עד כאן מההשמטות) (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, דְּהָא בְּמִזְלָא תְּלִיא, וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב בְּהַ זְכִירָה. (בראשית כא) וְהָא פְּקִידָתָא שְׂרָה, לֹא מְמַזְלָא הֵוָה. וְאִי תִימָא דְּהָא בְּנִין בְּמִזְלָא תְּלִיין וְלֹא לְתַתָּא, הֵכָא בְּשָׂרָה לֹא בְּמִזְלָא הֵוָה. אֶלָּא וְהָא כְּתִיב, כָּלֹא כְּחָדָא.

[וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. בְּשָׂרָה כְּתִיב פְּקִידָה, וּבְרַחֵל כְּתִיב זְכִירָה, לְמָה? מְשׁוּם שְׁזָכוּר נְרָשִׁים בְּיַעֲקֹב שְׁהוּא בְּרִית שְׁלוֹם כְּשֶׁנֶּעֱשֶׂה יוֹסֵף, וּבְמָה? כְּשֶׁנָּטַל שׁוֹר עִמוֹ שְׁלֹא יִחָזֵק אוֹתוֹ הַצֵּד הָאֲחֵר, וְלִכְּן נִקְרָא יוֹסֵף בְּכוֹר, שְׁאוֹתוֹ שׁוֹר שְׁנָטַל בְּכוֹר שׁוֹרוֹ וְדָאי, וְאוֹתוֹ שׁוֹר שׁוֹר תָּם, וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם רַבּוֹן וְשְׁלִיט, בְּעַל הַבֵּית שְׁאוֹתוֹ שׁוֹר תָּם שׁוֹרָה בְּתוֹכוֹ: ע"כ מההשמטות וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, שְׁהָרֵי בְּמִזְלָא זֶה תְּלִיא, וּמְשׁוּם כְּךָ כְּתִיב בְּהַ זְכִירָה. וְהָא פְּקִידָתָא שְׂרָה - זֶה לֹא הֵוָה מְמַזְלָא. וְאִם תִּיאֲמַר שְׁהָרֵי הַבְּנִיִּים תְּלִיִּים בְּמִזְלָא וְלֹא לְמִטָּה - כָּאן בְּשָׂרָה זֶה לֹא הֵוָה בְּמִזְלָא, אֶלָּא כְּתִיב וְהָא, הֵכָל יַחַד.

35. זהר מנוקד/תרגום/ חלק א דף קצז/ב

וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, מֵאֵן נְתִיבוֹתֶיהָ. אֵלֶּיךָ אֵינִי שׁוֹבֵלִין דְּנִפְקִין מִלְעֵילָא, וְכִלְהוּ נְקִיט לֹון בְּרִית יְחִידָא, דְּאִיהוּ אֶקְרִי שְׁלוֹם, שְׁלָמָא דְבִיתָא. וְאֶעֱלֵ לֹון לִימָא רַבָּא, כִּד אִיהוּ בְּתוֹקְפִיהָ, וְכִדִּין יְהִיב לִיהָ שְׁלָמָא. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם (ע"כ). תָּא חֲזִי, יוֹסֵף בְּרִית שְׁלוֹם הוּא, וְהוּא בְּמִצְרַיִם מִלְכָּא, וְשִׁלִּיט עַל אַרְעָא. וְיַעֲקֹב בְּגִין דְּאֶסְתַּלַּק מִבְּיָה שְׁכִינְתָּא, לֹא הוּא יַדַּע.

[וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם, מִי זֶה נְתִיבוֹתֶיהָ? אֵלֶּיךָ הֵם הַשְּׁבִילִים שִׁיּוֹצְאִים מִלְּמַעְלָה, וְאֵת כָּלִם לֹוקֵחַ הַבְּרִית הַיְחִידִי שְׁנִקְרָא שְׁלוֹם, שְׁלוֹם הַבֵּית, וּמְכַנֵּס אוֹתָם לַיָּם הַגְּדוֹל כְּשֶׁהוּא בְּגִבּוֹרְתוֹ, וְאֵז נוֹתֵן לוֹ שְׁלוֹם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. בָּא רָאָה, יוֹסֵף הִיָּה בְּרִית שְׁלוֹם, וְהִיָּה מֶלֶךְ בְּמִצְרַיִם וְשִׁלִּיט עַל הָאָרֶץ, וְיַעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ הַשְּׁכִינָה, לֹא הִיָּה יוֹדַע.]

36. זהר מנוקד/תרגום/ חלק א דף רח/א

[אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים שְׁקִרְבָתָם הִיא שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שִׁיּוֹדְעִים לִיחַד אֶת הַיְחִיד וּמְקַרְבִּים קֶרְבָּה לְהַרְבּוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שֶׁהִרִי יוֹסֵף וְיְהוּדָה בְּטָרָם הִתְקַרְבוּ זֶה עִם זֶה, לֹא הִיָּה שְׁלוֹם. כִּינֵּן שֶׁהִתְקַרְבוּ יוֹסֵף וְיְהוּדָה יַחַד, אֵז הַרְבּוּ שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, וְהִשְׁמַחָה נּוֹסְפָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁהִקְרַבָּה שֶׁל יְהוּדָה וְיוֹסֵף, וְכָל הַשְּׁבִטִים נִמְצְאוּ יַחַד עִם יוֹסֵף, וְאוֹתָהּ הִקְרַבָּה הַרְבֵּתָה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ שְׁכָתוּב וְיָגֵשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.]

37. זוהר מנוקד חלק ב דף צג/ב

וְעַל דָּא בְּרָזָא דְעֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְכִמָּה דְאִיהִי לֹא תַעֲשֶׂה כִּד אִיהִי לְשִׁקְרָא הִכִּי אִיהִי מִצּוֹת עֵשָׂה כִּד אִיהִי בְּאַמְתָּ. דְּכְּתִיב (יִרְמִיָּה ד') וְנִשְׁבַּעְתָּ חִי יי בְּאַמְתָּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה וְכְתִיב (דְּבָרִים י') וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע. (שְׁמוֹת כ) זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ, בְּרָזָא דְבְּרִית, דְּהוּא יְסוּד דְּאֲחִיד בִּיהָ יוֹסֵף. וְעַל דָּא אֶקְרִי שַׁבָּת, דְּהָא יוֹסֵף כָּל אֶקְרִי, שַׁבָּת נְמִי כ"ל דְּכָל עֲנוּגָא וְתַפְנוּקָא נְפִיק מִבְּיָה לְקִיָּמָא עֲלָמִין כְּלָהוֹן (כִּלְהוּ). וְעַל דָּא שַׁבָּתָא כְּלָלָא (כִּלְל) דְּעֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, בְּגִין דִּיּוֹסֵף נְמִי בּוֹכְרָא דְנָטִיל תְּרִין חוּלְקִין:

[וְעַל זֶה בְּסוּד שֶׁל עֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה. וְכִמָּה שֶׁהִיא לֹא תַעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר הִיא לְשִׁקְרָא, כִּךְ הִיא מִצּוֹת עֵשָׂה כְּאֲשֶׁר הִיא בְּאַמְתָּ, שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה ד') וְנִשְׁבַּעְתָּ חִי ה' בְּאַמְתָּ בְּמִשְׁפָּט וּבְצַדִּיקָה, וְכְתוּב (דְּבָרִים י') וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע. זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (שְׁמוֹת כ) - בְּסוּד הַבְּרִית, שֶׁהוּא יְסוּד שְׁאֲחִיד בּוֹ יוֹסֵף. וְעַל זֶה נִקְרָא שַׁבָּת, שֶׁהִרִי יוֹסֵף נִקְרָא כָּל, שַׁבָּת גַּם כֵּן כ"ל, שְׁכָל עֲנֵג וְתַפְנוּקִים יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְקִיָּים הָעוֹלָמוֹת כָּלִם (כִּלְל). וְעַל זֶה שַׁבָּת - כְּלָלוֹת (כִּלְל) שֶׁל עֵשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, מִשּׁוּם שִׁיּוֹסֵף גַּם כֵּן בְּכוֹר שְׁנוּטֵל שְׁנֵי חֻלְקִים.]

38. ספר זהר חדש מנוקד - פרשת יתרו

יוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּגוּבָא, דָּא יִשְׂרָאֵל דְּאֵינִן בְּגִלּוּתָא דִּילָהּ, בַּהֵהוּא בּוֹר:

וּמֵאֵן דְּאוּקִיר שַׁבָּת, יְמִלֵט מִמֶּנָּה. (קֵהֶלֶת ז) וְחוּטָא יְלַכְד בְּהָ. חוּטָא דְמַחְלָל שַׁבָּת, יְלַכְד בְּהָ, דְּאִיהִי חִילוּל שַׁבָּת וְדָא, חִלְלָה זוּנָה. דְּמֵאֵן דְּנִטִיר אוֹת שַׁבָּת אוֹת בְּרִית, מִלְּחָלֵל לִיהָ, בִּיהָ אֶתְקַרֵי צְדִיק, וְאַשְׁתַּזִּיב מִיָּנָה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְסָלִיק לְמַלְכוּת, דְּאִיהִי שַׁבָּת וְדָא:

וְיוֹסֵף בְּגִין דְּנִטִיר בְּרִית, אֲשֶׁתַּזִּיב מִן גּוּבָא, וּמִן נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים דִּילִיהָ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְזָכָה לְמַלְכוּת. וְיִשְׂרָאֵל דְּנִטִירִין שַׁבָּת וְאוֹת בְּרִית מִלָּה, אֵיתְמַר בְּהוֹן כָּל יִשְׂרָאֵל בְּבִי מְלָכִים, וְאַלְמֵלָא נְטִירִין יִשְׂרָאֵל שַׁבָּת אַחַד כְּהִלְכָתָהּ מִיָּד נְגָאֵלִין:

39. בראשית (פרשת ויצא) פרק כט פסוק ד - ו

(ד) וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחִי מֵאֵין אַתֶּם וַיֹּאמְרוּ מִחֶרֶן אָנַחְנוּ: (ה) וַיֹּאמֶר לָהֶם הִידְעַתֶּם אֶת-לִבְּךָ בֶן-נְחוּר וַיֹּאמְרוּ יַדְעֵנוּ: (ו) וַיֹּאמֶר לָהֶם הַשְׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם וְהִנֵּה רָחֵל בְּתוֹ בָּאָה עִם-הַצָּאן:

40. בראשית (פרשת וישב) פרק לז פסוק ד - יד

(ד) וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֵתוֹ אָהַב אַבְיָהֶם מִכָּל־אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוֹ לְשָׁלֹם: (ה) ... (יא) וַיִּקְנְאוּ־בּוֹ אֶחָיו וְאָבְיוֹ שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר: (יב) וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לְרַעוֹת אֶת־צֶאֱן אַבְיָהֶם בְּשָׂכֶם: (יג) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא אַחֶיךָ רָעִים בְּשָׂכֶם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֵלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הַנְּבִי: (יד) וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רְאֵה אֶת־שָׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת־שָׁלוֹם הַצֹּאן וְהַשִּׁבְנִי דַבֵּר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֲבֵרוֹן וַיָּבֵא שָׂכְמָה:

41. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק טז

(טז) וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פְּרַעֲהָ לֵאמֹר בְּלַעֲדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שָׁלוֹם פְּרַעֲהָ:

42. בראשית (פרשת מקץ) פרק מג פסוק כג - כח

(כג) וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם לָכֶם אֶל־תִּירְאוּ אֱלֹהֵיכֶם וְאֱלֹהֵי אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מִטְמוֹן בְּאֲמַתְחֹתֵיכֶם כִּסְפָכֶם בָּא אֵלַי וַיֹּצֵא אֲלֵהֶם אֶת־שְׂמֵעוֹן: ... (כז) וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַשָּׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזֶּקֶן אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם הַעוֹדְנִי חִי: (כח) וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לַעֲבָדְךָ לְאֲבִינוֹ עוֹדְנִי חִי וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ:

43. בראשית (פרשת מקץ) פרק מד פסוק יז

(יז) וַיֹּאמֶר חֲלִילָה לִי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגִּבְעִי בְיָדוֹ הוּא יְהִי־לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עָלֵי לְשָׁלוֹם אֶל־אֲבִיכֶם: פ

44. במדבר (פרשת פינחס) פרק כה פסוק י - טו

(י) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן־אֱלֵעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכֶם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (יב) לָכֵן אָמַר הַנְּבִי נָתַן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם: (יג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כֹּהֲנֵת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֱלֹהֵיו וַיִּכְפֹּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (יד) וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּכָּה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת־הַמַּדְיָנִית זְמָרִי בֶן־סֹלוּא נָשִׂיא בֵּית־אֵב לְשִׁמְעוֹן: (טו) וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּכָּה הַמַּדְיָנִית כְּזָבִי בַת־צוּר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית־אֵב בְּמִדְיָן הוּא: פ

45. במדבר (פרשת נשא) פרק ז

(מח) בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי אֶפְרָיִם אֲלִישִׁמַּע בֶּן־עַמִּיהוּד:

(נד) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי נָשִׂיא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּן־פְּדֵהצוּר:

46. בראשית (פרשת לך לך) פרק יד פסוק יח

(יח) וּמִלְכִי־צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֹם הוֹצִיא לָחֶם וַיֵּינן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֵלְיוֹן:

47. בראשית (פרשת לך לך) פרק טו פסוק טו - טז

(טו) וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל־אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבֹּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה: (טז) וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הִנֵּה כִי לֹא־שָׁלֵם עוֹן הָאֲמָרִי עַד־הַנְּהָה: